

2019

Tematilsyn om voldtægt

Anklagemyndigheden har i 2. kvartal 2019 ført et særligt tilsyn med behandlingen af voldtægtssager. Tilsynet har haft særlig fokus på, om retningslinjerne i Rigspolitiets vejledning om voldtægtssagers behandling følges samt på de sager, hvor der sker henlæggelse eller frifindelse.

Fem udvalgte politikredse (Københavns Politi, Københavns Vestegns Politi, Sydsjælland og Lolland-Falsters Politi, Østjyllands Politi og Syd- og Sønderjyllands Politi) har i tilsynsperioden forelagt voldtægtssager, som kredsene påtænkte at henlægge, for de regionale statsadvokater.

Herudover har alle politikredse i tilsynsperioden forelagt alle sager om voldtægt, hvor der er afsagt frifindende dom, for de regionale statsadvokater.

De regionale statsadvokater har afreporteret tilsynets resultater til Rigsadvokaten.

Tilsynets hovedresultater

Rigspolitiets vejledning om voldtægtssagers behandling

Korrekt journalisering

Der journaliseres som det klare udgangspunkt korrekt på ”skarpe numre”, og undersøgelsesnumre anvendes kun i meget begrænset omfang. I 7 politikredse er der ikke anvendt undersøgelsesnumre i voldtægtssager. I 4 politikredse er undersøgelsesnumre anvendt i et meget begrænset antal sager, og i en politikreds er 6 sager oprettet på undersøgelsesnummer.

Visitation til sagsbehandler med erfaring på området

Sager om voldtægt visiteres i vid udstrækning til sagsbehandlere med erfaring på området. I en politikreds behandles en del voldtægtssager dog af sagsbehandlere, der har begrænset erfaring med denne type sager.

Korrekt vejledning af forurettede

Der er i størstedelen af sagerne foretaget korrekt vejledning af forurettede om bistandsadvokatorordningen og om muligheden for at søge erstatning. I tre politikredse er der dog alene foretaget korrekt vejledning i 60 % af sagerne. I hovedparten af disse sager er der ikke anført en nærmere begrundelse for den manglende vejledning.

Bistandsadvokat – tilstedeværelse ved første afhøring

Bistandsadvokaten er til stede ved første afhøring af forurettede i samlet set ca. 58 % af sagerne. Der er imidlertid stor indbyrdes forskel kredsene imellem. Således har 3 politikredse angivet, at der har deltaget bistandsadvokat ved første afhøring af forurettede i under 40 % af sagerne. Som årsag til den manglende deltagelse af bistandsadvokat ved første afhøring, har politikredsene bl.a. peget på, at forurettede har frabedt sig advokatbistand, eller at der alene var tale om en indledende afhøring af forurettede. Endvidere har en politikreds oplyst, at det i nogle tilfælde ikke har været muligt at tilkalde en bistandsadvokat.

Lydoptagelse af forurettedes forklaring

Forurettedes forklaring er lydoptaget i samlet set ca. 56 % af sagerne. I de tilfælde, hvor lydoptagelse ikke har fundet sted, er der i overvejende grad tale om afhøringer, der er foretaget før den nye vejledning fra Rigspolitiet

blev udsendt den 1. januar 2019, eller før diktafoner blev taget i anvendelse i politikredsene. Lydoptagelse ses heller ikke anvendt i de tilfælde, hvor forurettede er afhørt på gerningsstedet, bopæl eller hospital.

Afhøring efter SAKA-modellen for kognitiv afhøring

Politikredsene anvender generelt SAKA-modellen for kognitiv afhøring. Dog ses der hos nogle sagsbehandlere i visse politikredse at mangle grundlæggende kendskab til modellen.

Henlagte sager

De 5 udvalgte politikredse har i tilsynsperioden forelagt i alt 126 sager for de regionale statsadvokater, hvor kredsene påtænkte at henlægge sagerne. En politikreds har ved en fejl ikke forelagt disse sager i perioden. Sagerne er efterfølgende gennemgået af Statsadvokaten i København, der har været enig i kredsens vurdering af sagerne. Sagerne indgår i nedenstående gennemgang.

I 7 sager har statsadvokaterne ikke tiltrådt politikredsens indstilling om henlæggelse. I 3 ud af de 7 sager har statsadvokaten besluttet, at der skal rejses tiltale. I 4 ud af de 7 sager er sagen sendt tilbage til politikredsen med anmodning om yderligere efterforskning. Heraf er 3 sager efterfølgende sluttet, og der er rejst tiltale i en sag.

Statsadvokaterne har fundet, at politikredsens begrundelse for beslutningen om henlæggelse over for forurettede i 23 sager er mangelfuld. 20 af de 23 sager fordeler sig på 2 politikredse med 10 sager hver. Statsadvokaten i Viborg har dog oplyst, at der har været en markant forbedring af de to politikredsers begrundelser gennem tilsynsperioden.

Frifindende domme

Der har i tilsynsperioden været forelagt i alt 7 domme for de regionale statsadvokater, hvor der er sket frifindelse for voldtægt. Ved gennemgang af de frifindende domme har statsadvokaterne i 6 tilfælde vurderet, at landsretten ikke med tilstrækkelig sikkerhed ville nå frem til et andet resultat og derfor ikke anket sagerne.

Én byretsdom blev initiativanket med påstand om domfældelse i overensstemmelse med anklageskriftet. Ved landsrettes dom blev tiltalte fundet skyldig i den rejste tiltale.

Initiativer og udviklingstiltag

Der har i alle politikredse været et skærpet fokus på behandlingen af voldtægtssagerne. Politikredsene har bl.a. iværksat følgende initiativer:

- Særlig fokus på enkelte dele af Rigspolitiets vejledning (f.eks. vejledning om bistandsadvokat og lydoptagelse af forurettedes forklaring.
- Uddannelsesmæssige tiltag.
- Udgivelse af ”patruljehåndbog”, der er målrettet beredskabet, hvor der er medtaget et afsnit om voldtægtssager.

De regionale statsadvokater vil i alle kredse

- Udbrede resultatet af tilsynet til politikredsene.
- Drøfte tilsynets resultater på kvalitetschef- og chefanklagermøder.

Der ud over har de regionale statsadvokater i alle politikredse fulgt op på tematilsynet i forbindelse med tilsynsbesøg i efteråret 2019.

Endvidere har de regionale statsadvokater på et møde med Rigspolitiet, Nationalt Efterforskningscenter (NEC), bl.a. drøftet behovet for efteruddannelse i afhøring efter SAKA-modellen for kognitiv afhøring. NEC har efterfølgende indledt dialog med politiskolen herom. Statsadvokaterne vil følge op på, at der iværksættes initiativer på området.

Korrekt vejledning om bistandsadvokatorordningen og om erstatning til forurettede samt tilstedeværelse af bistandsadvokat ved første afhøring af forurettede er en udfordring for enkelte politikredse, ligesom en politikreds har 6 sager, der er oprettet på undersøgelsesnumre. De regionale statsadvokater følger særskilt op i forhold til de pågældende politikredse.

For så vidt angår begrundelserne for beslutningen om henlæggelse har Statsadvokaten i Viborg givet feedback til de relevante politikredse.

Statsadvokaten i Viborg har drøftet udfordringerne med at tilkalde en bistandsadvokat til afhøring af forurettede med den berørte politikreds. Kredsen arbejder i øjeblikket på en løsning. Statsadvokaten vil følge op på, hvilke initiativer der iværksættes for at løse problemet.

Rigsadvokatens bemærkninger

Rigsadvokaten finder samlet set, at resultatet af tematilsynet med voldtægtssager er tilfredsstillende.

Rigsadvokaten kan således konstatere, at Rigspolitiets vejledning om behandling af voldtægtssager i vid udstrækning følges i politikredsene. Der ses imidlertid at være et forbedringspotentiale i enkelte politikredse i forhold til vejledning af forurettede om bistandsadvokatordningen og erstatning, den faktiske tilstedeværelse af bistandsadvokat samt en øget anvendelse af lydoptagelse af forurettedes forklaring. Rigsadvokaten har noteret, at de regionale statsadvokater vil følge op i forhold til de pågældende politikredse.

Rigsadvokaten kan endvidere konstatere, at statsadvokaterne i langt hovedparten af sagerne har kunnet tilslutte sig politikredsens indstillinger vedrørende påtaleopgivelser og indstilling af efterforskning.

Tematilsynet giver derfor ikke anledning til iværksættelse af yderligere initiativer eller udviklingstiltag.

Rigsadvokaten har noteret, at de regionale statsadvokater fortsat vil sikre fokus på området i alle landets politikredse.
